

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI i ZARZĄDZANIA**
z siedzibą w Rzeszowie

**OPINIE I DUCHOWE POTRZEBY RELIGIJNE POLAKÓW
W ZAKRESIE UCZESTNICTWA ONLINE
W WYDARZENIACH RELIGIJNYCH PODCZAS PANDEMII
COVID-19 (MARZEC 2020-KWIECIEŃ 2021)**

Raport z badań – do użytku wewnętrznego
Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce

Autorzy raportu:

dr hab. Andrzej Adamski, prof. WSiIZ
dr hab. Anna Jupowicz-Ginalska
ks. dr hab. Andrzej Kiciński, prof. KUL
dr Barbara Przywara
dr hab. Marcin Szewczyk, prof. WSiIZ

Rzeszów 2021

Spis treści

1.	Najważniejsze wnioski	2
2.	Implikacje duszpasterskie	3
3.	Metodologia badań	4
4.	Charakterystyka próby badawczej	4
2.1	Płeć	4
2.2	Wiek	4
2.3	Miejsce zamieszkania	5
2.4	Wykształcenie	5
2.5	Stan cywilny i posiadanie dzieci	5
2.6	Wyznanie	6
2.7	Praktykowanie wiary przed pandemią	6
5.	Wyniki badań	8
3.1	Ocena decyzji o dyspensach	8
3.2	Opinia na temat transmisji	9
3.3	Uczestnictwo w mszach i nabożeństwa w okresie wielkanocnym 2020 i 2021.....	10
3.4	Kanały transmisji medialnych mszy św. i nabożeństw	12
3.5	Emocje towarzyszące wiernym podczas transmisji mszy św. i nabożeństw	13
3.6	Zachowanie wiernych podczas korzystania z transmisji	14
3.7	Plany dotyczące sytuacji po ustaniu pandemii	15

1. Najważniejsze wnioski

1. W zrealizowanych badaniach dominującą grupą były osoby deklarujące się jako katolicy – stanowili oni 76% ogółu badanych.
2. Ponad połowa badanych deklaruje się jako osoby wierzące i praktykujące (regularnie lub mniej regularnie)
3. Dla ponad 70% badanych zeszłoroczna decyzja Kościoła Katolickiego w Polsce od wprowadzeniu dyspensy w związku z epidemią była decyzją dobrą. Badani oceniali ją niemal identycznie zarówno w 2020, jak i w 2021 r. (chodzi konkretnie o decyzję z 2020 roku).
4. W 2021 roku zadowolonych z takiej decyzji było łącznie 59% badanych, przy czym 9% w ogóle o takiej dyspensie nie słyszało, a dla 23% było to obojętne. Widoczny jest zatem wyraźny spadek akceptacji oraz wzrost obojętności wobec decyzji o dyspensach.
5. Blisko co trzeci badany uważa, że udział w transmisji mszy św. to tylko namiastka udziału osobistego, aczkolwiek lepszy niż zupełny jego brak. Ponad 30% wierzących uznaje jednak korzystanie z transmisji jako tożsamy z udziałem w mszy św. osobiście.
6. W czasie lockdownu w okresie świąt Wielkanocnych w mszach św. transmitowanych wzięło udział od 28% (pierwsza niedziela po ogłoszeniu obostrzeń w marcu 2020 r) nawet do 57% wiernych (w Niedzielę Wielkanocną 2020 r.).
7. Najchętniej wybieranym medium do korzystania z transmisji mszy św. i nabożeństw była telewizja, w dalszej kolejności internet.
8. Jeśli chodzi o transmisje online w 2021 r., badani nieco częściej wybierali transmisje ze swojej parafii (19%) niż z innych (11,7%).
9. Podczas korzystania z transmisji medialnych mszy św. i nabożeństw wiernym towarzyszyły głównie pozytywne emocje – zadowolenie i radość., a także tęsknotę za świątynią.
10. Uczestniczący w transmisjach medialnych w 2020 r. deklarowali zachowania świadczące o poważnym traktowaniu współuczestnictwa we wspólnocie. Wśród takich zachowań należy wymienić aktywne uczestniczenie w transmitowanej mszy poprzez: słuchanie w skupieniu tego, co mówił celebrans (71% badanych czyniło to zawsze lub często), odpowiadanie celebransowi (49% zawsze lub często), wstawanie, siadanie i klękanie odpowiednio do pozycji innych uczestników nabożeństwa (42% odpowiedzi zawsze lub często), śpiewanie wraz z uczestnikami celebracji.
11. 52,6% badanych wiernych deklaruje po ustaniu pandemii powrót do tradycyjnej – osobistej formy uczestnictwa, natomiast blisko 19% chciałoby nadal uczestniczyć w transmisjach medialnych.

2. Implikacje duszpasterskie

1. Zaznacza się spadek akceptacji wiernych dla decyzji o dyspensach od udziału w niedzielnej Eucharystii. Nie jest on drastyczny, ale wyraźny. W 2020 r. taką decyzję akceptowało 73% badanych, w 2021 r. – już tylko 59%. Są to różnice zdecydowanie przekraczające możliwy błąd statystyczny. W zestawieniu z faktem, iż 9% w ogóle nie słyszało o dyspensie, zaznacza się zmiana postaw – z dość dużej akceptacji w stronę braku akceptacji lub obojętności.

2. Zwraca uwagę rosnące przekonanie, że udział w transmisji medialnej jest równoważny z uczestnictwem fizycznym w świątyni. W 2020 roku pod stwierdzeniem „Udział w transmisji to to samo, co udział osobisty w obrzędach, ale nie powinno się tego nadużywać i można go stosować tylko w nadzwyczajnych sytuacjach” podpisało się 24,4%, w 2021 – już tylko 13,2%. Z kolei widać wzrost akceptacji dla stwierdzenia „Udział w transmisji to to samo, co udział osobisty i powinien być dopuszczony na co dzień jako pełnoprawna forma uczestnictwa” (odpowiednio: 15,1% - 2020; 18,3% - 2021). Widać również znaczący wzrost (z 16% do 26%) osób, które nie mają zdania na ten temat. Z kolei ok. 20% deklaruje, że chciałaby nadal uczestniczyć w Eucharystii poprzez transmisje, nawet po ustaniu pandemii. Przy kolejnych obostrzeniach i dyspensach zmiany te mogą się pogłębiać.

3. Analiza uczestnictwa wiernych w Eucharystii w Niedzielę Palmową oraz w obrzędach Triduum Paschalnego pozwala stwierdzić, że w 2021 r. wzrósł odsetek osób, które uczestniczyły osobiście – co zapewne wynika z mniej restrykcyjnych obostrzeń. Jednocześnie spadła liczba osób, które uczestniczyły w transmisjach medialnych, ale wzrosła liczba osób, które zadeklarowały, że w ogóle nie uczestniczyły w Eucharystii, co z duszpasterskiego punktu widzenia jest niepokojące.

4. Dane dotyczące zachowania podczas transmisji pokazują, że zdecydowana większość uczestniczących w Eucharystii przez transmisje medialne, czyni to w sposób bierny. Mimo wysokiego poziomu szacunku dla transmitowanych wydarzeń, zdecydowana większość pozostaje na pozycji widza. Zbyt mała liczba badanych deklaruje zachowania związane z czynnym uczestnictwem (odpowiadanie celebransowi, przyjmowanie odpowiedniej postawy ciała). Wydaje się, że konieczna jest intensywna edukacja i katecheza w tym obszarze.

5. W 2021 roku spadł odsetek wiernych korzystających z transmisji w telewizji. Niepokoić może fakt, że zaledwie ok. 19% badanych zdecydowało się na transmisje internetowe z własnej parafii (z innych badań autorów wynika, że Msze św. w Internecie transmitowało 40,8% parafii). 11% badanych, choć korzystało z transmisji internetowych, to jednak wybierało transmisję z innej parafii niż własna (nie wiemy, czy powodem był brak transmisji z własnej parafii, czy inne czynniki). Jednak powyższe dane sugerują, że sytuacja obostrzeń może wpłynąć negatywnie na więź wiernych z własną parafią – choć korzystanie z internetowych transmisji to nie jedyny sposób budowania tej więzi; ten aspekt należałoby dokładnie przebadać).

3. Metodologia badań

Badanie zostało przeprowadzone na Ogólnopolskim Panelu Badawczym Ariadna na ogólnopolskiej próbie liczącej N=1093 osób (w 2020 r) i N=1092 (w 2021 r.).

Kwoty są dobrane według reprezentacji w populacji Polaków w wieku 18 lat i więcej dla płci, wieku i wielkości miejscowości zamieszkania

Termin realizacji: 17 - 21 kwietnia 2020 r. oraz 16-19 kwietnia 2021 r.

W badaniu wykorzystano metodę CAWI (*Computer Assisted Web Interview*) – jest to metoda zbierania danych i informacji, w której respondent wypełnia ankiety w formie elektronicznej.

4. Charakterystyka próby badawczej

2.1 Płeć

W obu badaniach wzięło udział **niewiele kobiet niż mężczyzn**: 52,6% kobiet i 47,4% mężczyzn w 2020 r i 51,6% kobiet i 48,4% mężczyzn w 2021 r.

Tab.1 Płeć badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Kobieta	575	52,6	563	51,6
Męczyzna	518	47,4	529	48,4
Ogółem	1093	100	1092	100

Źródło: badania własne

2.2 Wiek

1/3 badanych to osoby **w wieku 55 lat lub więcej**, co piąty zaś to osoba między 25 a 34 rokiem życia. Najmniej liczną grupę stanowili respondenci z najmłodszej grupy wiekowej (18-24 lata).

Tab.2 Wiek badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
18-24 lata	146	13.4	140	12,8
25-34 lata	224	20.5	226	20,7
35-44 lata	170	15.6	177	16,2
45-54 lata	202	18.5	202	18,5
55 lat lub więcej	351	32.1	347	31,8
Ogółem	1093	100.0	1092	100,0

Źródło: badania własne

2.3 Miejsce zamieszkania

Ponad 40% badanych to mieszkańcy wsi lub małych miast, zaś więcej niż co trzeci badany zamieszkuje duże lub wielkie miasta.

Tab.3 Miejsce zamieszkania badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
wieś	335	30,6	342	31,3
małe miasto (do 20 tys. mieszkańców)	139	12,7	129	11,8
średnie miasto (od 20 do 99 tys. mieszkańców)	234	21,4	242	22,2
duże miasto (od 100 do 500 tys. mieszkańców)	219	20	221	20,2
wielkie miasto (powyżej 500 tys. mieszkańców)	166	15,2	158	14,5
Ogółem	1093	100	1092	100,0

Źródło: badania własne

2.4 Wykształcenie

Jeśli chodzi o poziom wykształcenia badanej grupy, to blisko połowa respondentów ukończyła szkołę średnią lub policealną, zaś co trzeci legitymuje się wykształceniem wyższym magisterskim.

Tab.4 Wykształcenie badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
podstawowe / gimnazjum	33	3	37	3,4
zasadnicze	107	9,8	98	9,0
średnie	387	35,4	353	32,3
pomaturalne / policealne	136	12,4	136	12,5
licencjat	97	8,9	92	8,4
ukończone studia wyższe	333	30,5	376	34,4
Ogółem	1093	100	1092	100

Źródło: badania własne

2.5 Stan cywilny i posiadanie dzieci

Połowa badanych to osoby w związkach małżeńskich, co piąty zaś jest stanu wolnego. Ponad 60% posiada dzieci.

Tab.6 stan cywilny badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
woln{y/a}	225	20.6	200	18,3
w związku małżeńskim	555	50.8	570	52,2
w związku nieformalnym	183	16.7	189	17,3
{wdowiec/wdowa}	53	4.8	53	4,9
rozwidzion{y/a}, w separacji	77	7.0	80	7,3
Ogółem	1093	100.0	1092	100,0

Źródło: badania własne

Tab.7 Posiadanie dzieci przez badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Tak	712	65.1	729	66,8
Nie	381	34.9	363	33,2
Ogółem	1093	100.0	1092	100,0

Źródło: badania własne

2.6 Wyznanie

W obu badaniach dominującą grupą były osoby deklarujące się jako **katolicy**. Pozostałe wyznania mają bardzo niski udział w próbie. Z kolei kilkanaście procent respondentów deklarowało się jako agnostycy lub ateści.

Tab.5 Wyznanie deklarowane przez badanych

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Jestem katoli{kiem/czką}	832	76.1	827	75,7
Jestem grekokatoli{kiem/czką}	6	0.5	8	0,7
Jestem protestant{em/ką}	9	0.8	8	0,7
Jestem muzułman{inem/ką}	8	0.7	4	0,4
Jestem judaist{/k}ą	5	0.5	3	0,3
Jestem buddyst{/k}ą	6	0.5	6	0,5
Jestem hinduist{/k}ą	3	0.3	0	0,0
Nie wiem	47	4.3	30	2,7
Inne	20	1.8	26	2,4
Jestem ate- ist{/k}ą/agnosty{kiem/czką}	157	14.4	180	16,5
Ogółem	1093	100.0	1092	100,0

Źródło: badania własne

2.7 Praktykowanie wiary przed pandemią

Badanych zapytano także o ich deklaracje dotyczące stopnia praktykowania wiary przed pandemią (przed ogłoszeniem dyspens). Około połowa badanych deklarowała się w badaniu jako osoby wierzące i praktykujące (z czego większość regularnie). Można natomiast zaobserwować spadek tych deklaracji między rokiem 2020 a 2021. Jednocześnie w badaniu można zauważyć nieznaczny wzrost tych, którzy deklarowali się jako niewierzący i wierzący ale niepraktykujący.

Tab.5 Wyznanie deklarowane przez badanych

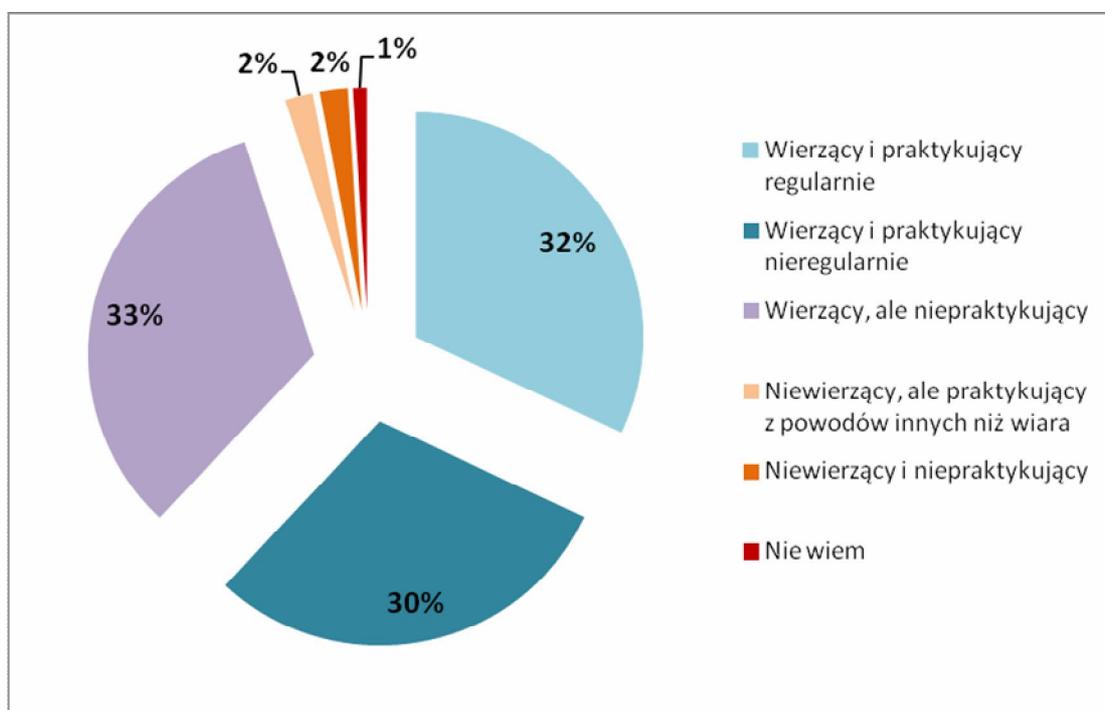
	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Wierząc{y/a} i praktykując{y/a} regularnie	331	30,3	274	25,1
Wierząc{y/a} i praktykując{y/a} nieregularnie	237	21,7	260	23,8
Wierząc{y/a}, ale niepraktykując{y/a}	285	26,1	326	29,9

Niewierząc(y/a), ale praktykując(y/a) z powodów innych niż wiara (np. presja rodziny, społeczeństwa)	32	2,9	33	3
Niewierząc(y/a) i niepraktykując(y/a)	142	13	165	15,1
Nie wiem	66	6	34	6
Ogółem	1093	100	1092	100

Źródło: badania własne

Wśród osób deklarujących się jako wierzący i praktykujący nie ma większych różnic w zależności od płci i wieku, natomiast największą grupę stanowią tu mieszkańcy wsi, a najmniej jest mieszkających w wielkich miastach. Z kolei jeśli chodzi o osoby niewierzące, to częściej są to mężczyźni, bardzo młodzi lub w średnim wieku (45-54 lata) mieszkający w dużych miastach. Co ciekawe 5% spośród osób deklarujących się jako katolicy uznaje się jednocześnie za osoby niewierzące.

Rys. 1 Praktykowanie wiary przez katolików

Źródło: badania własne

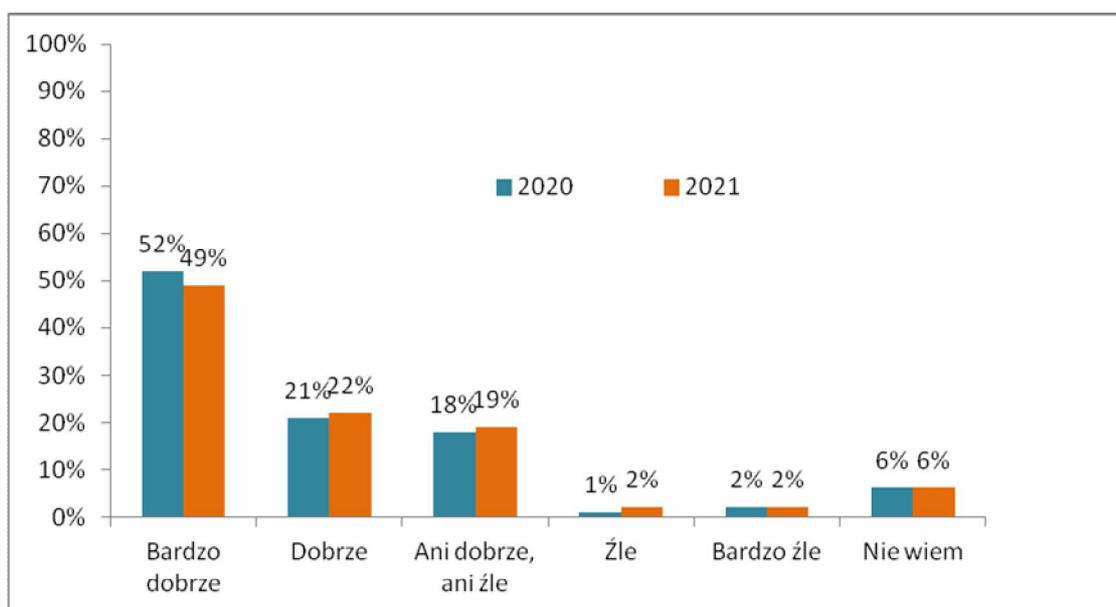

5. Wyniki badań

3.1 Ocena decyzji o dyspensach

W zeszłym roku i obecnym poproszono badanych o ocenę **decyzji z marca 2020 r.** Kościoła katolickiego i innych wyznań, które w związku z epidemią zwolniły wiernych z obowiązku osobistego uczestnictwa w obrzędach religijnych i zaleciły udział w mszach/nabożeństwach/obrzędach transmitowanych online. Zdecydowana większość ankietowanych odniosła się pozytywnie do tej decyzji – ponad 70% było tego zdania. Blisko co piąty badanych nie miał zdania w tej kwestii, a tylko kilka procent odniosło się do niej negatywnie. W przypadku tej oceny nie ma praktycznie różnic w opinii samych katolików i wszystkich badanych.

Rys. 2 Ocena decyzji z 2020 r o dyspensie

Źródło: badania własne

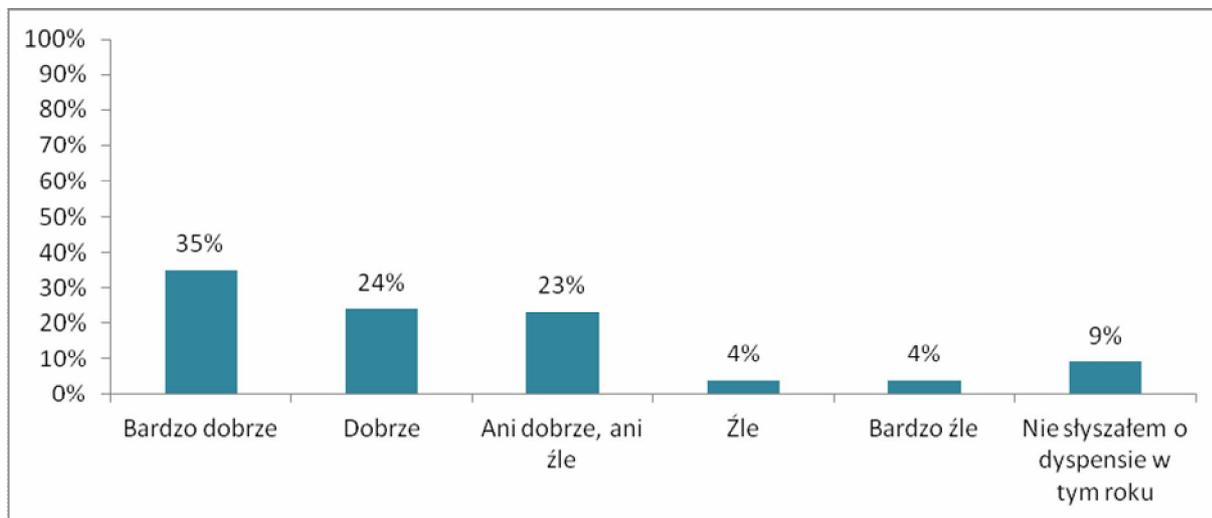
Częściej z dyspensy zadowolone były kobiety (55%) niż mężczyźni (47%), a także mieszkańcy dużych miast (59%). Wśród niezadowolonych nie ma różnic jeśli chodzi o zmienne społeczno-demograficzne.

Badani w 2021 r.¹ oceniali także ponowną decyzję z bieżącego roku dotyczącą tych samych kwestii (pytanie brzmiało „Jak oceniasz tegoroczną dyspensę udzieloną przez Kościół katolicki i inne wyznania, odnoszącą się do udziału wiernych w mszach św. w okresie Świąt Wielkanocnych?”).

¹ Dodatkowe badanie przeprowadzone na panelu Ariadna na ogólnopolskiej próbie liczącej N=1070 osób. Kwoty dobrane wg reprezentacji w populacji Polaków w wieku 18 lat i więcej dla płci, wieku i wielkości miejscowości zamieszkania. Termin realizacji: 30 kwietnia - 4 maja 2021. Metoda: CAWI.

W tym roku zadowolonych z takiej decyzji było łącznie 59% badanych, przy czym 9% w ogóle o takiej dyspensie nie słyszało, a dla 23% było to obojętne.

Rys. 2 Ocena decyzji z 2021 r o dyspensie

Źródło: badania własne

W 2021 r. największe zadowolenie z takiej możliwości wyrażali najstarsi badani – w wieku od 45 do 55 i więcej. Z kolei najmłodszy w ogóle o tegorocznej dyspensie nie słyszeli.

Z uwagi na fakt, że można przypuszczać, że z transmisji mszy korzystały głównie osoby deklarujące się jako katolicy, dalsze analizy w raporcie dotyczą właśnie tej grupy badanych.

3.2 Opinia na temat transmisji

Blisko co trzeci badany uważa, że udział w transmisji mszy św. to tylko namiastka udziału osobistego, aczkolwiek lepszy niż zupełny jego brak. W porównaniu z poprzednim rokiem nieznacznie spadł odsetek osób o takim przekonaniu. Zmalała natomiast liczba osób, które uważają, że korzystanie z transmisji to samo, co udział osobisty w obrzędach, ale nie powinno się tego nadużywać i można go stosować tylko w nadzwyczajnych sytuacjach. W roku 2020 taką opinię podzielał co czwarty badany, zaś w tym 13,2%. Jednocześnie nieznacznie wzrósł odsetek osób nie uznających transmisji w ogóle i tych, którzy uważają, że udział w transmisji to to samo, co udział osobisty i powinien być dopuszczony na co dzień jako pełnoprawna forma. Zaskakujący jest fakt, że wśród osób uważających iż udział w transmisji jest lepszy niż udział osobisty w obrzędach i powinien być dopuszczony na co dzień jako pełnoprawna uczestnictwa najliczniejszą grupę stanowili najstarsi respondenci (15% w 2020 r. i 11% w 2021 r.).

Tab.6 Ocena udziału w transmisjach medialnych mszy św.

	2020		2021	
	Częstość	Procent	Częstość	Procent
Nie uznaję takiej formy, liczy się dla mnie tylko udział osobisty	45	5,4	62	7,5
Udział w transmisji to tylko namiastka udziału osobistego w obrzędach, ale jest lepszy niż zupełny brak uczestnictwa	237	28,5	220	26,6
Udział w transmisji to to samo, co udział osobisty w obrzędach, ale nie powinno się tego nadużywać i można go stosować tylko w nadzwyczajnych sytuacjach	203	24,4	109	13,2
Udział w transmisji to to samo, co udział osobisty i powinien być dopuszczony na co dzień jako pełnoprawna forma uczestnictwa	126	15,1	151	18,3
Udział w transmisji jest lepszy niż udział osobisty w obrzędach i powinien być dopuszczony na co dzień jako pełnoprawna uczestnictwa	88	10,6	70	8,5
Nie mam zdania na ten temat	133	16,0	215	26,0
Ogółem	832	100,0	827	100,0

Źródło: badania własne

3.3 Uczestnictwo w mszach i nabożeństwa w okresie wielkanocnym 2020 i 2021

W 2020 r badanych pytano o to w jaki sposób wierni uczestniczyli w niedzielnych mszach św. i nabożeństwach Triduum Paschalnego w okresie od 15 marca, czyli niedzieli tuż po ogłoszeniu lockdownu i wprowadzeniu pierwszych obostrzeń do Poniedziałku Wielkanocnego. Natomiast w roku 2021 w badaniu skupiono się głównie na okresie od Niedzieli Palmowej do Poniedziałku Wielkanocnego.

W roku 2020 najwięcej wiernych korzystało z transmisji medialnych mszy św. w Niedzielę Wielkanocną (57,5%) i Niedzielę Palmową (50,1%) oraz w Poniedziałek Wielkanocny (48,1%).

W roku 2021 te odsetki uległy znacznym zmniejszeniom i w Niedzielę Wielkanocną w transmisjach brało udział 37,2% wiernych, w Poniedziałek Wielkanocny 31,6% a w Niedzielę Palmową 29,4%.

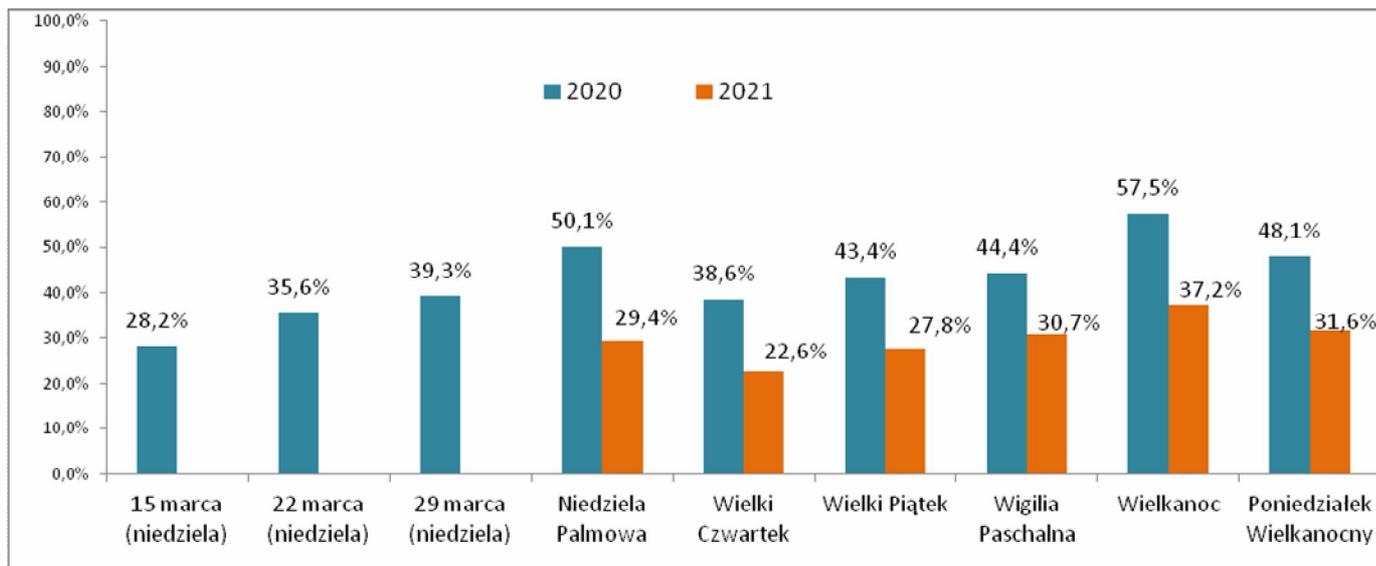
W roku 2021 zwiększyła się liczba osób uczestniczących osobiście w mszach św i nabożeństwach. **Wzrosła także znacznie liczba osób, które wcale nie uczestniczyły w nich.**

Tab.7 Uczestnictwo we mszach św. i nabożeństwach

		2020		2021	
		Liczebność	Procent	Liczebność	Procent
Uczestnictwo we mszy św./nabożeństwach					
15 marca (niedziela)	Osobiście	119	14,3%		
	Transmisja medialna	235	28,2%		
	Wcale	359	43,1%		
	Nie pamiętam	119	14,3%		
22 marca (niedziela)	Osobiście	59	7,1%		
	Transmisja medialna	296	35,6%		
	Wcale	372	44,7%		
	Nie pamiętam	105	12,6%		
29 marca (niedziela)	Osobiście	35	4,2%		
	Transmisja medialna	327	39,3%		
	Wcale	379	45,6%		
	Nie pamiętam	91	10,9%		
Niedziela Palmowa	Osobiście	31	3,7%	135	16,3%
	Transmisja medialna	417	50,1%	243	29,4%
	Wcale	325	39,1%	408	49,3%
	Nie pamiętam	59	7,1%	41	5,0%
Wielki Czwartek	Osobiście	18	2,2%	74	8,9%
	Transmisja medialna	321	38,6%	187	22,6%
	Wcale	424	51,0%	526	63,6%
	Nie pamiętam	69	8,3%	40	4,8%
Wielki Piątek	Osobiście	25	3,0%	84	10,2%
	Transmisja medialna	361	43,4%	230	27,8%
	Wcale	384	46,2%	474	57,3%
	Nie pamiętam	62	7,5%	39	4,7%
Wigilia Paschalna	Osobiście	30	3,6%	111	13,4%
	Transmisja medialna	369	44,4%	254	30,7%
	Wcale	371	44,6%	419	50,7%
	Nie pamiętam	62	7,5%	43	5,2%
Wielkanoc	Osobiście	35	4,2%	168	20,3%
	Transmisja medialna	478	57,5%	308	37,2%
	Wcale	276	33,2%	321	38,8%
	Nie pamiętam	43	5,2%	30	3,6%
Poniedziałek Wielkanocny	Osobiście	29	3,5%	137	16,6%
	Transmisja medialna	400	48,1%	261	31,6%
	Wcale	353	42,4%	397	48,0%
	Nie pamiętam	50	6,0%	32	3,9%

Źródło: badania własne

Rys. 3 Uczestnictwo w transmisjach medialnych w okresie wielkanocnym 2020 i 2021

Źródło: badania własne

3.4 Kanały transmisji medialnych mszy św. i nabożeństw

Najchętniej wybieranym medium do korzystania z transmisji mszy św. i nabożeństw była **telewizja**, w dalszej kolejności internet. Z radia korzystało nieliczne grono wiernych. Telewizję wybierali głównie starsi respondenci – pow. 55 roku życia (78%).

Jeśli chodzi o transmisje online w 2021 r., badani nieco częściej wybierali te ze swojej parafii (19%) niż z innych (11,7%). Z transmisji przez internet korzystali głównie młodsi badani (poniżej 44 roku życia). Streaming z własnej parafii wybierali szczególnie mieszkańcy wsi, zaś transmisje z innych niż własna parafia interesowały szczególnie najmłodszych badanych (18-24 lata).

Tab.8 Media wykorzystywane w transmisjach mszy i nabożeństw

		2020		2021	
		Liczebność	Procent	Liczebność	Procent
Telewizja	nie	159	29,7%	403	48,7%
	tak	377	70,3%	424	51,3%
Radio	nie	478	89,2%	767	92,7%
	tak	58	10,8%	60	7,3%
Komputer stacjonarny	nie	486	90,7%	-	-
	tak	50	9,3%	-	-
Laptop	nie	382	71,3%	-	-
	tak	154	28,7%	-	-
Smartfon	nie	460	85,8%	-	-
	tak	76	14,2%	-	-
Tablet	nie	517	96,5%	-	-
	tak	19	3,5%	-	-

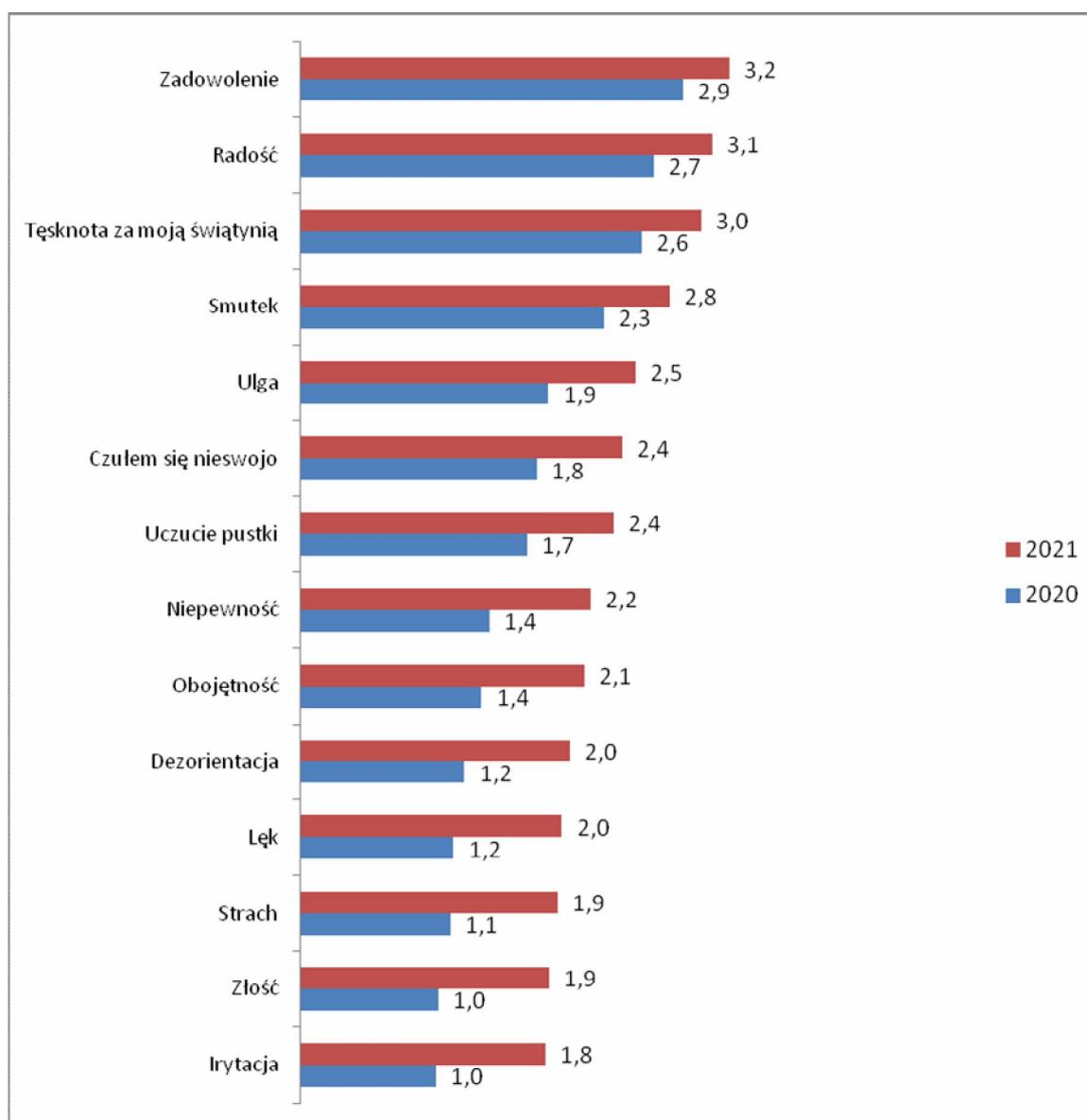
Internet: transmisja z mojej parafii	nie	-	-	670	81,0%
	tak	-	-	157	19,0%
Internet: transmisja z innej parafii	nie	-	-	730	88,3%
	tak	-	-	97	11,7%
Nie dotyczy - nie brałem/am udziału w mszach transmitowanych	nie	-	-	579	70,0%
	tak	-	-	248	30,0%

Źródło: badania własne

3.5 Emocje towarzyszące wiernym podczas transmisji mszy św. i nabożeństw

Podczas korzystania z transmisji medialnych mszy św. i nabożeństw wiernym towarzyszyły głównie pozytywne emocje – zadowolenie i radość. Spora też część odczuwała tęsknotę za swoją świątynią oraz smutek. Natomiast bardzo rzadko towarzyszyły im takie uczucia jak irytacja, złość czy strach.

Rys. 4 Średnie nasilenie odczuwanych emocji w trakcie uczestniczenia w transmisjach medialnych mszy św.

Źródło: badania własne

3.6 Zachowanie wiernych podczas korzystania z transmisji

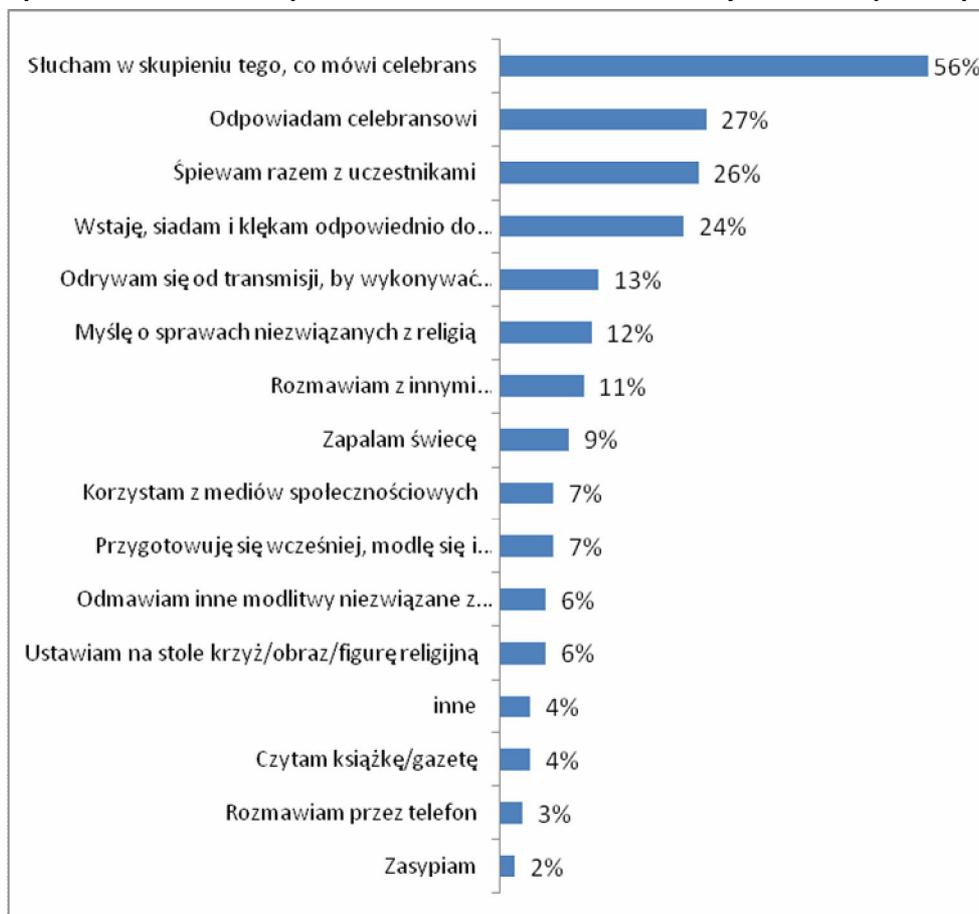
Uczestniczący w transmisjach medialnych w 2020 r. deklarowali zachowania świadczące o poważnym traktowaniu współuczestnictwa we wspólnocie. Wśród takich zachowań należy wymienić aktywne uczestniczenie w transmitowanej mszy poprzez:

- słuchanie w skupieniu tego, co mówi celebrans (71% badanych czyniło to zawsze lub często),
- odpowiadanie celebransowi (49% zawsze lub często)
- wstawanie, siadanie i klękanie odpowiednio do pozycji innych uczestników nabożeństwa (42% odpowiedzi zawsze lub często)
- śpiewanie wraz z uczestnikami celebracji (42% odpowiedzi zawsze lub często).

Wiele osób deklarowało także przygotowywanie się do udziału w transmisjach mszy św za pośrednictwem mediów poprzez modlitwę i skupienie przed rozpoczęciem transmisji (22% zawsze/często), ustawianie na stole krzyża, obrazu lub figury religijnej (16%) czy zapalenie świecy (17%). Kilkanaście procent spośród badanych przyznawało, że stosunkowo często w trakcie takich transmisji odczuwają pewne rozproszenie poprzez rozmowy z inni uczestnikami (domownikami) czy myślenie o sprawach niezwiązanych z religią. Rzadko zaś lub wcale zdarzało się im w czasie uczestniczenia w transmisjach medialnych wykonywać czynności nie związane z nabożeństwem, jak korzystanie z social media, telefonu, czytanie książki, czy zasypianie. Co ciekawe 12% badanych w czasie transmisji odmawiało inne modlitwy niezwiązane z transmitowanym obrzędem religijnym.

W roku 2021 badani deklarowali podobne zachowywanie się w trakcie uczestniczenia w transmisjach mszy św. i nabożeństw.

Rys. 5 Zachowanie wiernych w trakcie uczestniczenia w transmisjach medialnych mszy św.

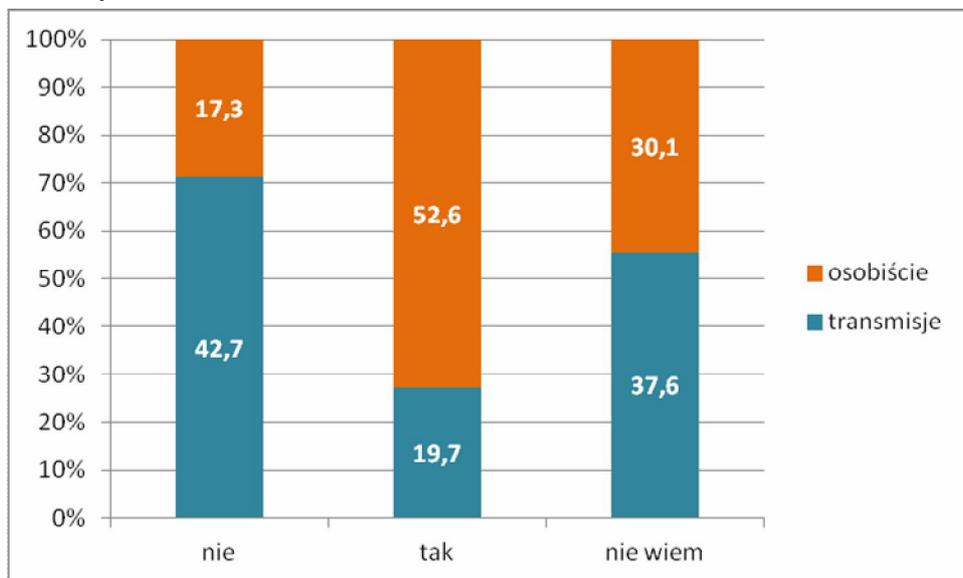

Źródło: badania własne

3.7 Plany dotyczące sytuacji po ustaniu pandemii

W badaniu z 2021 roku zapytano badanych w jaki sposób zamierzają uczestniczyć w mszach świętych i nabożeństwach po ustaniu pandemii. 52,6% z nich deklaruje powrót do tradycyjnej – osobistej formy uczestnictwa, natomiast blisko 19% chciałoby nadal uczestniczyć w transmisjach medialnych.

Rys. 5 Czy po ustaniu pandemii zamierzasz uczestniczyć w nabożeństwach osobiście w kościele czy w transmisjach medialnych?

Źródło: badania własne